

JOANNA HADZICKA
Uniwersytet Zielonogórski

UCZESTNICTWO W GRUPACH SFORMALIZOWANYCH A ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI WE WCZESNEJ ADOLESCENCJI NA PRZYKŁADZIE ZHP

STRESZCZENIE: Kształtowanie się tożsamości staje się centralnym wątkiem rozwoju w okresie wczesnej adolescencji. W tym czasie istnieje jednocześnie wyraźna tendencja do wzrostu znaczenia grupy rówieśniczej, pełniącej ważne role w życiu nastolatka. Specyficzne oddziaływania na swoich członków mogą mieć grupy o charakterze formalnym, ze względu na odróżniający je od pozostałych grup rówieśniczych aspekt organizacyjny funkcjonowania. W pracy podjęto próbę wskazania, jakie oddziaływania mogą zachodzić pomiędzy uczestnictwem w organizacjach formalnych a procesami kształtowania się tożsamości ich członków, analizując je na przykładzie Związku Harcerstwa Polskiego i opierając się na dynamicznym modelu podwójnego cyklu wyłaniania się tożsamości (Luyckx i in., 2008). Prezentowane wyniki badań przeprowadzono z wykorzystaniem Skali Wymiarów Rozwoju Tożsamości (DIDS/PL) (Brzezińska, Piotrowski, 2010), mierzącej 5 wymiarów tożsamości (eksplorację wszerz, eksplorację w głąb, eksplorację ruminacyjną, podejmowanie zobowiązań i identyfikację ze zobowiązaniami) na grupie 133 nastolatków mieszkających w dużych miastach, w tym 71 harcerzy. Wyniki badań w większości nie pozwalają na stwierdzenie istnienia zakładanych związków, brak jest różnic pomiędzy grupami badawczymi w zakresie nasilenia wymiarów tożsamości, natomiast różna jest struktura zmiennych w grupach – bardziej spójna w grupie harcerzy. Przeprowadzona analiza skupień pozwoliła na wyodrębnienie 4 odmiennych profili wyników – statusów tożsamości rozproszonej, nieodróżnianej, moratoryjnej i przejętej (Luyckx i in., 2008). Rozkład członków ZHP pomiędzy skupienia był różny od rozkładu badanych z grupy porównawczej – więcej harcerzy charakteryzował status tożsamości rozproszonej. Otrzymane wyniki, chociaż zaskakujące, mogą wskazywać nie tylko na tendencję do przeceniania roli członkostwa w ZHP, lecz także na bardziej złożony charakter związku uczestnictwa w organizacji harcerskiej z procesami tożsamościowymi i potrzebę dalszych badań w tym obszarze.

SŁOWA KLUCZOWE: eksploracja, grupa formalna, grupa rówieśnicza, harcerstwo, organizacja, skauting, tożsamość, wczesna adolescencja, zobowiązanie

FORMAL GROUP PARTICIPATION AND SENSE OF IDENTITY FORMATION DURING EARLY ADOLESCENCE (BASED ON POLISH SCOUTS ASSOCIATION)

SUMMARY: During early adolescence identity formation is the core thread of development. In the same time emerges clear tendency to increasing the role of peer group, fulfilling important role in the life of teenager. Formal groups can have particular impact on their members, because of organizational aspects of functioning, distinguishing them from other peer groups. This paper is an attempt to explain in what ways membership in formal groups can be related to identity formation processes, as an example analysing Polish Scouts Association, and using the dynamic double-cycle model of identity formation (Luyckx et al., 2008).

Research reported in the paper included polish version of Dimensions of Identity Development Scale (DIDS/PL) (Brzezińska, Piotrowski, 2010), measuring 5 dimensions of identity (exploration in breadth, exploration in depth, ruminative exploration, commitment making and identification with commitment). Research sample consists of 133 early adolescents living in large cities, including 71 scouts. The results do not confirm most of the assumptions, no difference between scout and no-scout samples on identity dimensions was found, although the structure of variables is more consistent in scouts sample. A cluster analysis presented four qualitative various profiles – identity statuses: diffusion, undifferentiated, moratorium and foreclosure (Luyckx et al., 2008). The scouts sample distribution between clusters differed from the comparative group – more scouts were in diffused identity cluster.

The results, however unexpected, could indicate not only a tendency to overestimate the role of membership in scouts organizations, but also a more complex nature of the relations between scouts' organization membership and identity development (and the need of furthermore research).

KEYWORDS: commitment, early adolescence, exploration, formal group, identity, organization, peer group, scouting, support of development

ANNA MRÓZ

Uniwersytet Zielonogórski

IDEA INTEGRALNOŚCI W ROZWOJU CZŁOWIEKA DOROSŁEGO

STRESZCZENIE: Teorie reprezentujące model wielokierunkowych zmian rozwojowych proponują złożone podejście do problematyki integralności w rozwoju osób dorosłych. Integralność rozumiana jest jako spójność funkcjonowania różnych elementów struktury psychicznej. Nie może być ona jednak utożsamiana z synchronią rozwoju. Integralność zakłada bowiem jedność struktury psychicznej, działającej jako system. Oznacza to, że zmiana każdego z jej elementów powoduje zmianę całości wewnętrznego środowiska psychicznego. Autorzy niektórych teorii psychologicznych postrzegają integralność jako niezbędny warunek zdrowia psychicznego i dojrzałości człowieka. Są to teorie zarówno z obszaru psychologii poznawczo-rozwojowej, jak i psychologii narracyjnej. Specjalną rolę w tym ujęciu integralności odgrywa teoria dezintegracji pozytywnej autorstwa K. Dąbrowskiego, w której podkreślona jest odmiennność procesów integracji od integralności psychicznej. Co więcej, procesy dezintegracyjne mogą być bardzo pomocne w osiągnięciu stanu wewnętrznej integralności.

SŁOWA KLUCZOWE: rozwój człowieka, integralność rozwojowa, zdrowie psychiczne, wielokierunkowe zmiany rozwojowe

THE IDEA OF INTEGRITY IN ADULTS DEVELOPMENT

SUMMARY: Psychological theories that represent the model of multidimensional developmental changes offer a complicated approach to the problem of integrity in adults development. Integrity is defined as the coherence of functioning of different elements of mental structure. However, it must be differentiated from developmental synchrony. Integrity implies unity of the structure working as a system. That means, a change of each of its elements causes a change of the whole inner mental environment. Authors of some psychological theories expect integrity to be a precondition for mental health and human maturity. The theories represent cognitive-developmental psychology, as well as narrative psychology. K. Dabrowski's theory of positive disintegration plays the special role in this concept, as it underlines that integration and integrity are not the same mental processes. Moreover, disintegrative processes can be very supportive for achievement of the state of inner integrity.

KEYWORDS: human development, developmental integrity, mental health, multidimensional developmental changes

IWONA JANICKA
Uniwersytet Łódzki

STYLE KOMUNIKACJI W ZWIĄZKACH KOHABITACYJNYCH

STRESZCZENIE: Celem badań było określenie stylów komunikacyjnych partnerów ze związków kohabitacyjnych. Zbadano 120 par heteroseksualnych (240 osób), żyjących w związku kohabitacyjnym. Grupę kontrolną stanowiło 140 małżeństw (280 osób). W sumie przebadano 520 osób w wieku od 21 do 44 lat. Do badań wykorzystano Macierz Stylów Społecznych (MSS) D.W. Merrilla i R. Reida.

Wyniki badań wykazały, że zachowania komunikacyjne partnerów zależą od charakteru ich relacji. Partnerów kohabitujących charakteryzują zachowania komunikacyjne o większej asertywności i mniejszej wrażliwości niż małżonków.

SŁOWA KLUCZOWE: komunikacja, kohabitacja, małżeństwo

COMMUNICATION STYLES IN COHABITATION RELATIONSHIPS

SUMMARY: The objective of the research was to analyse communication styles in cohabitation relationships. The group of 120 heterosexual couples (240 people) living in an informal relationship was examined. The control group consisted of 140 marriages (280 people). In total 520 people aged 21-44 were examined. In the study there was used the Social Style Matrix (MMS) by D. W. Merrill and R. Reid.

Results of the analysis indicated that communication styles of partners depend on the character of their relation. Partners in non-marital relationships are identified with higher assertiveness and lower sensibility in communication behaviour in comparison with married people.

KEYWORDS: communication, cohabitation, marriage

KAROLINA JARECKA
Uniwersytet Łódzki

ZMIANY HORMONALNE U KOBIET W WIEKU ŚREDNIM A ICH FUNKCJONOWANIE PSYCHOSPOŁECZNE

STRESZCZENIE: Rozwój kobiet w średniej dorosłości związany jest z właściwymi dla tego okresu życia zmianami hormonalnymi prowadzącymi do menopauzy. Menopauza, pomimo że stanowi jeden z okresów cyklu płciowego, zwykle łączona jest ze starzeniem się i tym samym oceniana jako niekorzystny dla kobiet „wariant normy” – okres wielu strat. Czynniki psychospołeczne: poczucie kryzysu wieku średniego, niesprzyjające społeczno-kulturowe warunki życia oraz negatywna postawa wobec menopauzy wydają się równie istotnym obciążeniem jak czynniki hormonalne, decydując o przebiegu okresu średniej dorosłości i nasileniu objawów menopauzalnych.

SŁOWA KLUCZOWE: kobiety, średnia dorosłość, menopauza, zmiany hormonalne, zmiany psychospołeczne

HORMONAL CHANGES IN WOMEN OF MIDDLE AGE AND THEIR PSYCHOSOCIAL FUNCTIONING

SUMMARY: The development of women in middle adulthood is associated with appropriate, for this period of life, hormonal changes leading to menopause. Menopause, although it is one of the natural and inevitable stages in a woman's life, is usually combined with aging and therefore assessed as an unfavorable “standard variant” – a period of many losses. Psychosocial factors: a sense of middle age crisis, unfavorable socio-cultural conditions of life and the negative attitude towards menopause seem to be as important a burden as hormonal factors, deciding on the course of the middle adulthood period and the intensity of menopausal symptoms.

KEYWORDS: women, middle adulthood, menopause, hormonal changes, psychosocial changes

JUSTYNA TREPKA-STAROSTA

Wyższa Szkoła Biznesu National Louis University w Nowym Sączu

ZACHOWANIA AGRESYWNE I AUTODESTRUKTYWNE A ICH WPŁYW NA POSTRZEGANIE SIEBIE PRZEZ ADOLESCENTÓW

STRESZCZENIE: Okres dojrzewania wiąże się ze zmianami biopsychospołecznymi, które stanowią dla osoby wiele wyzwań, a także źródło problemów. Jest on nazywany okresem buntu i kryzysu tożsamości. Ze względu na doświadczane czynniki stresogenne z tym okresem związane, środkami zaradczymi mogą stać się zachowania agresywne lub autodestruktywne u młodzieży. Zachowania te służą adaptacji do zmieniających się warunków, wpływają na postrzeganie siebie młodej osoby. Celem badań własnych jest określenie różnic w zakresie samooceny oraz postrzegania własnego Ja przez osoby agresywne i autodestruktywne. W badaniu wzięło udział 154 adolescentów o średniej wieku 17 lat. Metodę badawczą stanowiły kwestionariusze do badania samooceny oraz zachowań agresywnych. Wyniki nie potwierdziły istnienia istotnych różnic pomiędzy osobami agresywnymi i autodestruktywnymi.

SŁOWA KLUCZOWE: agresja, autodestrukcyjność, zachowania agresywne, zachowania autodestruktywne, samoocena, obraz siebie

INFLUENCE OF AGGRESSIVE BEHAVIOUR AND AUTOAGGRESSIVE BEHAVIOUR ON ADOLESCENCES

SUMMARY: This article presents destructive behavioral, by which is meant the aggressive and auto-aggressive behaviour in indirect and direct forms. A particular object of the research was study the potential differences in self-image presented by the aggressive and self-injurious adolescent individuals. The study also addressed the issue of examining the thesis that aggression and selfaggression are mutually exclusive.

The empirical part of the article presents the research conducted on a group of young people aged 16-20 years. The results showed that there is a significant relation between low self-esteem and self-destructiveness behaviour. Researchers have shown that people who show aggression are also characterized by low self-esteem, but it is only in the case of the indirect aggression. Significant correlation is not observed in the case of manifesting physical and verbal aggression. Studies have also shown that individuals with low self-esteem have tendency to irritation and injury. The presented results provide information on certain characteristics which are common to the aggressive and self-destructive individuals. A similar self-image is characterized by individuals with a tendency to resentment and self-destructiveness syndrome. Low emotional control and emotional lability is a characteristic of self-image self-injurious individuals and prone to injuries individuals.

The last stage of my work was to verify the claim – whether aggression and self-aggression are mutually exclusive. Correlation of these was high, especially characteristic of both types of behaviour is to keep the disadapted beliefs about their worthlessness and also the act of self-mutilation. It turns out that these individuals have many common problems. As in the group were less self-aggressive individuals than aggressive people, so the results presented here it can be assumed that self-injurious individuals present increased irritability and are much prone to resentment. They have quite big sense of guilt and tendency to use indirect aggression and to project enmity of the environment, they are also suspicious.

From my research it appears that the aggressive behaviour does not represent a specific self-image, that means we cannot talk about the typical self-image of individuals manifesting aggressive behaviour.

KEYWORDS: aggression, autoaggression, aggressive behaviour, autoaggressive behaviour, self-image

IWONA GRZEGORZEWSKA
Uniwersytet Zielonogórski

RODZINNE UWARUNKOWANIA PROBLEMÓW I ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH U DZIECI I MŁODZIEŻY

STRESZCZENIE: Statystyki światowe wskazują, że około 10-20% populacji dzieci i młodzieży doświadcza różnorodnych problemów ze zdrowiem psychicznym. Potrzeby dzieci z zaburzeniami psychicznymi są złożone. W celu zapewnienia im dobrej opieki i skutecznej terapii ważne jest zrozumienie kontekstualnych wpływów środowiskowych (zwłaszcza rodzinnych) leżących u podłoża zaburzeń zdrowia psychicznego. Rodzinne czynniki decydujące o problemach ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży to przede wszystkim jakość przywiązania, charakter wewnątrzrodzinnych relacji interpersonalnych i struktura rodziny.

SŁOWA KLUCZOWE: zdrowie psychiczne, dzieci i młodzież, przywiązanie, struktura rodziny

FAMILY CONDITIONS OF PROBLEMS AND MENTAL DISORDERS IN CHILDREN AND ADOLESCENTS

SUMMARY: The prevalence rate of children and adolescents affected by anxiety, attention deficit, depression, addictions and other disorders is conservatively estimated at 10-20% young people at any given time. The needs of children with psychological dysfunction are complex. In order to provide children with quality care and appropriate management of mental health problems, it is important to understand some of the contextual issues (means family factors) that underlie a child's etiology of a mental disorder. Family factors influencing mental health of children and adolescents are characterized by constant interaction of experience starting with early attachment, interpersonal family relations and structure of family.

KEYWORDS: mental health, children and adolescents, attachment, structure of family

НАТАЛЬЯ ТОКАРЕВА (NATALJA TOKAREVA)

Криворожский государственный педагогический университет, Украина

**КОРРЕКЦИОННО-РАЗВИВАЮЩИЙ ПОТЕНЦИАЛ
КОММУНИКАТИВНОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТНЫХ
КОНСТРУКТОВ ПОДРОСТКОВ**

АННОТАЦИЯ: В статье представлена функциональная модель коммуникативного моделирования рациональных личностных конструктов подростков в специально спроектированных условиях учебно-воспитательного процесса. Рассмотрены теоретико-методологические концепты реализации данной модели в контексте системно-интегративной научной парадигмы и генетико-моделирующего метода. Стратегическим вектором организации процесса моделирования личностных конструктов выбран формат рефлексивно-диалогического взаимодействия в системе «педагог – подросток».

Эмпирическая часть исследования представляет результаты анализа коррекционно-развивающего потенциала моделирования личностного профиля подростков в образовательном пространстве.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: коммуникативное моделирование, личностный конструкт, системно-интегративная парадигма, генетико-моделирующий метод, рефлексивно-диалогическое взаимодействие

**KOREKTA I ROZWÓJ POTENCJAŁU W ZAKRESIE KOMUNIKOWANIA:
MODELOWANIE OSOBOWOŚCIOWE, KONSTRUKTY,
NASTOLATKOWIE**

STRESZCZENIE: W artykule przedstawiono funkcjonalny model modelowania komunikatywnego konstruktów racjonalnych osobowości nastolatków w warunkach specjalnie zaprojektowanego procesu edukacyjnego. Omawiamy teoretyczne i metodologiczne koncepcje realizacji tego modelu w kontekście systemowo-integracyjnym naukowego paradygmatu i metody modelowania genetycznego. Czynniki strategiczne w organizacji konstruktów osobistych symulacji wybrano na podstawie interakcji odbłaskowej dialogicznej w formie: system „nauczyciel–nastolatki”.

Część empiryczna pracy przedstawia wyniki analiz naprawczego rozwoju potencjalnego nastolatków modelowania profili osobowości w przestrzeni edukacyjnej.

SŁOWA KLUCZOWE: komunikatywne modelowanie, konstrukty osobowościowe, system integracyjny paradygmatu, metoda genetyczna modelowania, interakcja odbłaskowa dialogiczna

**CORRECTION AND DEVELOPING POTENTIAL OF THE
COMMUNICATIVE MODELLING OF TEENAGERS' PERSONALITY
CONSTRUCTS**

SUMMARY: The article presents a functional model of communicative modelling of teenagers' rational personality constructs under the specially designed conditions of the educational process. The theoretical and methodological concepts of the implementation of this model in the context of the system and integrative scientific paradigm and genetic and modelling method were considered. The format of the reflective and dialogical interaction in the system “teacher–teenager” has been selected as the strategic vector of organization of the process of modelling personal constructs.

The empirical part of the study presents the results of the analysis of correlation and developmental potential of the personality profile modelling of teenagers in the educational space.

KEYWORDS: communicative modelling, personal constructs, system and integrative paradigm, genetic and modelling method, reflective and dialogical interaction

MAGDALENA KOLAŃSKA

Uniwersytet Zielonogórski, Katolicki Uniwersytet Lubelski

OBRAZ CIAŁA A PRZEKONANIE O WŁASNEJ SKUTECZNOŚCI U SPORTOWCÓW I AKTORÓW TEATRALNYCH

STRESZCZENIE: Obraz własnego ciała stanowi istotny element samooceny człowieka, który może wpływać na podejmowane przez niego działania. Świadomość funkcjonowania, jak i wyglądu własnego ciała zdaje się odgrywać znaczącą rolę dla ludzi wykonujących m.in. pracę sportowca, prezentera telewizyjnego czy aktora. Sportowcy traktują swoje ciało bardziej w kategoriach narzędzia pracy, dzięki któremu mogą osiągnąć wyniki sportowe, co stanowi ich główny cel. Natomiast aktorzy wykorzystują swoje ciało jako środek przekazu komunikatu, emocji, pragnień na scenie. Przebadano 80 osób (40 aktorów i 40 sportowców) obydwu płci. Analiza wyników pozwoliła wykazać istotne różnice w ocenie obrazu ciała oraz przekonania o własnej skuteczności u kobiet obydwu profesji. Ponadto wskazano na korelacje między poszczególnymi komponentami obrazu ciała a własną skutecznością.

SŁOWA KLUCZOWE: obraz ciała, przekonanie o własnej skuteczności, sport, aktor

BODY IMAGE AND SELF-EFFICACY IN SPORTSMEN AND THEATRE ACTORS

SUMMARY: Body image is an important element of human self-assessment, which may affect the actions taken by him. Awareness of functioning and image their own body seems to play a significant role for the people doing the work, among other things as a sportsman, television presenter and actor. Sportsmen treat their bodies more in a category work tools with which to achieve sports results, which is their main target. The actors use their body as a of communication, emotions, desires on the stage. The study of 80 people (40 actors and 40 sportsmen) of both sexes. Analysis of the results made it possible to show significant differences in the evaluation body image and self-efficacy in women of both professions. In addition, indicated in the correlation between the individual components of body image and self-efficacy.

KEYWORDS: body image, self-efficacy, sport, actor

MARCIN FLORKOWSKI

Uniwersytet Zielonogórski

ZWIĄZEK ZABURZEŃ LĘKOWYCH Z PERCEPCJĄ BODŹCÓW ZAGRAŻAJĄCYCH

STRESZCZENIE: W artykule dokonano przeglądu badań nad związkiem percepcji bodźców zagrażających i zaburzeń lękowych. Wyniki badań eksperymentalnych są niespójne: badania czerpiące inspirację z teorii psychoanalitycznej wskazują, że zaburzenia lękowe ujawniają się w takich zmianach, jak podwyższenie progów percepcji bodźców, selektywne pomijanie bodźców zagrażających itp. Inne badania pokazują, że zaburzenia lękowe idą w parze z selektywnym uwrażliwieniem na bodźce o zagrażającej treści. W artykule podjęto próbę pogodzenia sprzecznych wyników badań.

SŁOWA KLUCZOWE: percepcja, lęk, selektywna percepcja, obronność percepcyjna, uwaga, wyparcie, mechanizmy obronne

THE RELATION BETWEEN ANXIETY DISORDERS AND PERCEPTION OF THREATENING STIMULI

SUMMARY: The article has reviewed the research done on the relationship between anxiety and perception of threatening stimuli. The results of experimental studies are inconsistent: studies based on and inspired by the psychoanalytic theory suggest that anxiety disorders are revealed in form of changes such as higher perception of stimuli, selective ignorance of threatening stimuli, etc. Other research suggests that anxiety disorders appear simultaneously with selective sensitivity to threatening stimuli. The author of this article has attempted to find the common elements between the contrasting research results.

KEYWORDS: perception, anxiety, selective perception, perceptual defense, attention, repression, defense mechanisms

TATIANA RONGIŃSKA

Uniwersytet Zielonogórski

NATALIA E. VODOPYANOVA

Sankt-Petersburski Uniwersytet Państwowy, Rosja

POCZUCIE ALIENACJI W ZESPOLE WYPALENIA ZAWODOWEGO

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest analiza zjawiska alienacji występującego w środowisku pracy. Zaprezentowano źródła wiedzy psychologicznej na temat fenomenu alienacji, przedstawiono definicje pojęcia, pokazano złożony charakter zjawiska i jego podstawowe składniki. Objawy poczucia alienacji omówiono w kontekście rozwoju objawów syndromu wypalenia zawodowego. Szczególną uwagę zwrócono na wzrastający dystans, wyobcowanie i poczucie bezsensowności wykonywanych działań, pojawiające się w ostatnich fazach rozwoju syndromu. Zaproponowano kilka działań profilaktycznych ukierunkowanych na obniżenie poziomu poczucia alienacji w pracy i na przeciwdziałanie rozwojowi pustki egzystencjalnej.

SŁOWA KLUCZOWE: syndrom wypalenia zawodowego, poczucie alienacji w pracy, przeżywanie sen- su i subiektywnego znaczenia pracy, poczucie sensowności, pustka egzystencjalna, wyobcowanie

ALIENATION IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL BURNOUT

SUMMARY: The aim of the paper is to analyze the phenomenon of psychological alienation (estrangement) in professional environment. The sources of psychological knowledge in the field of alienation are presented, and the complex nature of the phenomenon as well as its main components are shown. The manifestations of alienation feeling are represented in the context of professional burnout syndrome development. Special attention is paid to the growing distance, estrangement and the experience of activity meaninglessness which appear at the last burnout syndrome development stages. Some preventive measures aimed to reduce the level of alienation in professional environment and resist the development of existential void are offered.

KEYWORDS: professional burnout syndrome, the feeling of alienation in professional environment, the experience of activity meaning and subjective significance, the feeling of activity meaning loss, existential void, isolation

TOMASZ CYRKOT

Centrum Psychiatrii i Psychologii „Mariamed”, Lubin Uniwersytet SWPS, Wydział

Zamiejscowy we Wrocławiu Łukasz gawęda

II Klinika Psychiatryczna, Warszawski Uniwersytet Medyczny

REMIGIUSZ SZCZEPANOWSKI

Uniwersytet SWPS, Wydział Zamiejscowy we Wrocławiu

WYWIAD USTRUKTURYZOWANY W OCENIE ZABURZEŃ PSYCHOTYCZNYCH NA PRZYKŁADZIE KWESTIONARIUSZA SANS I SAPS

STRESZCZENIE: W artykule przedstawiono problematykę użycia wywiadów ustrukturyzowanych w diagnozie zaburzeń psychicznych. W szczególności omówiono popularne wśród diagnostów narzędzia diagnostyczne w postaci Skali Oceny Objawów Negatywnych (SANS) i Skali Oceny Objawów Pozytywnych (SAPS), łączących technikę wywiadu ustrukturyzowanego oraz metody pomiaru symptomów psychozy na skali diagnostycznej. Przedstawiono krótko charakterystykę powyższych narzędzi, opisano przykładowe pozycje kwestionariuszy oraz zaprezentowano podstawowe właściwości psychometryczne. Omówiono również trudności użycia narzędzi SANS i SAPS, wynikające z wielowymiarowego aspektu doświadczenia psychicznego.

SŁOWA KLUCZOWE: wywiad ustrukturyzowany, zaburzenia psychiczne, skale diagnostyczne SANS i SAPS

STRUCTURED CLINICAL INTERVIEWS FOR ASSESSING PSYCHOTIC DISORDERS: DIAGNOSIS EXAMPLES WITH SANS AND SAPS QUESTIONNAIRES

SUMMARY: This article presents structured interviews and their usage in the diagnosis of psychotic disorders. The authors mainly discussed popular diagnostics tools such as Scale of Assessment for Negative Symptoms (SANS) and Scale of Assessment for Positive Symptoms (SAPS) that are combinations of structured interview technique and scale-based measurements of psychotic symptoms. We briefly presented characteristics of both scales, their psychometric properties as well as distinctive questionnaire items. Difficulties of using SANS and SAPS resulting from multidimensional aspects of psychotic experience were also discussed.

KEYWORDS: structured interview, psychotic disorders, SANS and SAPS scales

ANNA GÓRALEWSKA-SŁOŃSKA

Uniwersytet Zielonogórski

MAŁGORZATA KUCHAR-PIETRZAK

Uniwersytet SWPS

MAGDALENA SIWCZYK-KĘPA

Uniwersytet SWPS

WPŁYW AUTORYTETU (UMUNDUROWANIA) NA POSŁUSZEŃSTWO W ZAKRESIE PRZESTRZEGANIA PRZEZ PIESZYCH PRZEPISÓW O RUCHU DROGOWYM

STRESZCZENIE: Celem przygotowanego artykułu było sprawdzenie, czy Polak jest posłuszny autorytetowi (którego reprezentację stanowi mundur policyjny). Czy ekspozycja munduru policyjnego jest wystarczającym czynnikiem, który skłoni badanych do zachowań zgodnych z przepisami prawa o ruchu drogowym? Autorytet został utożsamiony z mundurem policyjnym, ponieważ prawo do noszenia uniformu pod groźbą sankcji karnych mają wyłącznie policjanci, którzy z powodu roli zawodowej mają prawo do egzekwowania posłuszeństwa od jednostek czy grup reprezentujących społeczeństwo. Badanie przeprowadzono w jednym z największych miast Dolnego Śląska w kwietniu 2016 roku, uczestnikami eksperymentu naturalnego stały się osoby przechodzące przez przejście dla pieszych na jednym ze skrzyżowań ulic o dużym natężeniu ruchu. Eksperyment naturalny odbywał się przy nieświadomym współudziale policjantów, których zadaniem było rutynowe patrolowanie przejścia dla pieszych. Wyniki eksperymentu okazują się interesujące, ponieważ zauważono związek pomiędzy ekspozycją munduru policyjnego a skłonnością do przestrzegania przepisów o ruchu drogowym.

SŁOWA KLUCZOWE: autorytet, posłuszeństwo, uprawniony uniform – mundur policyjny

THE INFLUENCE OF AUTHORITY (UNIFORMS) ON OBEDIENCE TO RESPECT PEDESTRIAN TRAFFIC REGULATIONS

SUMMARY: The goal of this article was to check whether the Pole is obedient to authority (which is represented by a police uniform)? Is uniform exposure sufficient factor, which convinces respondents to behave in line with the law on road traffic safety? The authority has been identified with a police uniform, because the right to wear the uniform under the threat of criminal sanctions have only policemen. Because of the professional role they have the right to enforce obedience from individuals or groups representing civil society.

The study was conducted in one of the largest towns in Lower Silesia (Poland), in the month of April 2016. The participants of the natural experiment were people passing through the crossing on one of the intersections with heavy traffic. Natural experiment took place at the unwitting complicity of police officers, their task was a routine patrolling crosswalks. The results of the experiment prove to be interesting, because the association between exposure of police uniform and the tendency to comply with traffic regulations had been observed.

KEYWORDS: authority, obedience, validated uniform – a police uniform

СЕРГЕЙ Л. БОГОМАЗ (SERGEY L. BOGOMAZ) ВИТЕБСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ П.М. МАШЕРОВА СЕРГЕЙ Ф. ПАШКОВИЧ (SERGEY F.
PASHKOVICH)
ВИТЕБСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ П.М. МАШЕРОВА

**СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МЕХАНИЗМОВ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ
АДАПТАЦИИ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ ОГРАНИЧЕНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ
ВОЗМОЖНОСТЕЙ**

АННОТАЦИЯ: В статье проводится анализ механизмов психологической адаптации личности в условиях ограничения физических возможностей, возникающих вследствие повреждения опорно-двигательного аппарата. Исследование показало, что условиями успешной психологической адаптации является не создание условий комфортного существования, а стремление к самостоятельности и максимальному использованию имеющихся ресурсов.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: психологическая адаптация, копинг-стратегии, механизмы психологической защиты, люди с повреждением опорно-двигательного аппарата

**ANALIZA PORÓWNAWCZA MECHANIZMÓW
PSYCHOLOGICZNEJ ADAPTACJI OSOBOWOŚCI W
WARUNKACH OGRANICZONYCH MOŻLIWOŚCI FIZYCZNYCH**

STRESZCZENIE: W artykule została przeprowadzona analiza mechanizmów psychologicznej adaptacji osobowości w warunkach ograniczonych możliwości fizycznych, które powstają w wyniku uszkodzenia układu mięśniowo-szkieletowego. Badania wykazały, że skuteczna adaptacja psychologiczna polega nie na tworzeniu funkcjonowania komfortowego, lecz na dążeniu jednostki do samodzielności i maksymalnego wykorzystania dostępnych zasobów.

SŁOWA KLUCZOWE: adaptacja psychologiczna, coping – strategie, mechanizmy obrony psychologicznej, ludzie z uszkodzeniem układu mięśniowo-szkieletowego

**COMPARATIVE ANALYSIS OF THE MECHANISMS OF
PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF PERSONALITY IN TERMS OF
PHYSICAL DISABILITY**

ABSTRACT: The article analyzes the mechanisms of psychological adaptation of personality in terms of physical disability caused by damage to the musculoskeletal system. The study found that conditions for successful psychological adaptation is not the creation of comfortable conditions of existence and the desire for independence and maximize available resources.

KEYWORDS: psychological adaptation, coping strategies, psychological defense mechanisms, people with damage to the musculoskeletal system